

Evaluation of the factors affecting the desirability of urban appearance and landscape (Case study: Entrances to the city of Ardabil)¹

Mohammad Hasan Yazdani¹, Zhila Farzaneh Sadatzaranji^{*2}

1 Professor, Department of Geography and Urban Planning, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran.

2. Ph.D of Geography and Urban Planning, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran.

Received Date: 23 December 2024 Accepted Date: 09 April 2025

Abstract

Background and Objective: City entrances are among the important elements of the city's appearance and landscape. But now we are witnessing cities that do not have any trace of an entrance space with the desirable characteristics that it should have. Ardabil is one of the historical cities with a prominent urban identity and history as one of the main tourist destinations. But despite its outstanding features in terms of cultural and historical burden and its prominent location, the city's entrances are among the most problematic urban spaces that are struggling with numerous and diverse disorders. The city's entrance should be a symbol of the city's face and personality. This can be achieved if effective indicators in this field are identified and the desired entrances are measured based on them. Accordingly, the purpose of the present study is to evaluate the components that affect the desirability of the city's appearance and landscape of the city's entrances

Methodology: The present study is applied in terms of its purpose and descriptive-analytical in terms of its method, which is classified as a dependency study conducted by survey method. The statistical population of the study consists of 20 experts who were selected by snowball method. In order to evaluate the components affecting the desirability of urban landscape and cityscape, 4 components (physical, aesthetic, functional, and identity representation) were used. LISREL and SPSS software were also used to analyze the data.

Findings and Conclusion: The results of the one-sample T-test showed that all the components under study are effective factors of urban landscape desirability because the test results of all variables were positive and scored higher than the median (3). The significance level of the variables was also observed to be less than 0.05, so the research hypothesis was confirmed at a 95% level. Considering that all the components under study had a factor loading of more than 0.4, the results of the path coefficient (β) indicate positive relationships between the research variables. Also, the RMSEA coefficient was equal to (0.074) and the chi-square coefficient was (42.36), so it can be claimed that the research model shows a good and desirable fit.

Keywords: Landscape, City Entrance, LISREL, Ardabil City.

¹ This article is extracted from the research project entitled "Explanation of Key Drivers of Urban Landscape and Landscape (Research Case: Entrances to Ardabil City)" under contract number 15641/9/D/1403, with financial support from the Research Center, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran. Project leader: First author.

* Corresponding Author Email: yazdani@uma.ac.ir

Cite this article: Yazdani, M. H. and Farzaneh sadatzaranji, Z. (2026). Evaluation of the factors affecting the desirability of urban appearance and landscape (Case study: Entrances to the city of Ardabil). *Journal of Sustainable Urban & Regional Development Studies (JSURDS)*, 6(4), 84-97.

ارزیابی مؤلفه‌های مؤثر بر مطلوبیت سیما و منظر شهری (مطالعه موردی: ورودی‌های شهر اردبیل)^۱

محمد حسن یزدانی^{*}، ژایلا فرزانه سادات زارنجی^{۲*}

۱. استاد گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

۲. دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۰/۰۳ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۱/۲۰

چکیده

زمینه و هدف: ورودی‌های شهر از جمله عناصر مهم سیما و منظر شهری می‌باشند. اما هم اکنون شاهد شهرهایی هستیم که اثری از یک فضای ورودی، با خصوصیات مطلوبی که باید داشته باشد دیده نمی‌شود. شهر اردبیل از جمله شهرهای تاریخی دارای هویت و سابقه شهری برجسته به عنوان یکی از مقاصد اصلی گردشگری می‌باشد. اما علی‌رغم ویژگی‌های ممتاز به لحاظ بار فرهنگی و تاریخی و موقعیت برجسته آن، ورودی‌های این شهر از مسئله دارترین فضاهای شهری می‌باشند که با نابه‌سامانی‌های متعدد و متنوعی دست به گریبان هستند. ورودی شهر باید نماد چهره و شخصیت شهر باشد این مهم در صورتی محقق می‌گردد که شاخص‌های مؤثر در این زمینه شناسایی و ورودی‌های مورد نظر بر اساس آن‌ها سنجیده شوند. بر این اساس هدف پژوهش حاضر ارزیابی مؤلفه‌های مؤثر بر مطلوبیت سیما و منظر شهری ورودی‌های شهر اردبیل می‌باشد **روش‌شناسی:** پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ روش توصیفی-تحلیلی است که در زمره مطالعات وابستگی قرار می‌گیرد که به روش پیمایشی انجام گرفته است. جامعه آماری تحقیق جامعه آماری پژوهش شامل ۲۰ نفر از خبرگان می‌باشد که به روش گلوله برفی انتخاب گردیدند. به منظور ارزیابی مؤلفه‌های مؤثر بر مطلوبیت سیما و منظر شهری از ۴ مؤلفه (کالبدی، زیبایی شناختی، عملکردی و بازنمایی هویت) بهره برده شد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز از نرم‌افزارهای LISREL و SPSS استفاده شده است.

یافته‌ها و نتیجه‌گیری: نتایج آزمون T تک نمونه‌ای نشان داد که تمامی مؤلفه‌های مورد بررسی جزء عوامل مؤثر مطلوبیت سیما و منظر شهری می‌باشند چرا که نتایج آزمون تمام متغیرها مثبت بوده و نمره بیشتر از عدد حد وسط (۳) کسب نموده اند. سطح معناداری متغیرها نیز از ۰/۰۵ کمتر مشاهده گردید، بنابراین فرضیه تحقیق با سطح ۰/۰۵ مورد تایید واقع شد. با عنایت به اینکه همه مؤلفه‌های مورد بررسی دارای بار عاملی بیشتر از ۰/۴ کسب نمودند لذا نتایج حاصل از ضریب مسیر (β) حاکی از روابط مثبت بین متغیرهای تحقیق می‌باشد. همچنین مقدار ضریب شاخص‌های RMSEA برابر با (۰/۰۷۴) و ضریب χ^2 -Square (۴۲/۳۶) به دست آمد بنابراین می‌توان ادعا نمود که مدل تحقیق نشان از برازش خوب و مطلوب برخوردار می‌باشد.

واژگان کلیدی: سیما، منظر، ورودی شهر، LISREL، شهر اردبیل.

^۱ این مقاله مستخرج از طرح پژوهشی تحت عنوان "تبیین پیش‌ران‌های کلیدی سیما و منظر شهری (مورد پژوهشی: ورودی‌های شهر اردبیل)" به شماره قرارداد ۱۴۰۳/د/۱۵۶۴۱ با حمایت مالی معاونت پژوهشی دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران انجام شده است. مجری طرح: نویسنده اول.

^{*} نویسنده مسئول : yazdani@uma.ac.ir

ارجاع به این مقاله: یزدانی، محمد حسن و فرزانه سادات زارنجی، ژایلا. (۱۴۰۴). ارزیابی مؤلفه‌های مؤثر بر مطلوبیت سیما و منظر شهری (مطالعه موردی: ورودی‌های شهر اردبیل). فصلنامه مطالعات توسعه پایدار شهری و منطقه‌ای، ۶(۴)، ۸۴-۹۷.

مقدمه و بیان مسأله

خوانش هر بنا و سازه شهری مستلزم انگاره کل‌گرای محیطی و از این رو نیازمند ادراک زیبایی‌شناختی است. منظر شهری در قلب این انگاره قرار دارد. انگاره ای که در پیوند با ابژکتیویسم سیما و منظر شهری به مفهوم کیفیت زندگی پیوند می‌خورد که محصول شرایط و متغیرهای مختلفی است که همین عوامل در واقع عناصر تاثیرگذار در فضا - مکان جغرافیایی است. ابژکتیویسم مذکور در فضای عمومی شهری نقش پررنگی دارد و با کیفیت زندگی روابط متقابلی برقرار می‌کند. به اعتقاد کوین لینچ مورفولوژی‌های شهری مدام در حال تغییر و تحول هستند و خود را با نیازهای جوامع تطبیق می‌دهند لیکن این تغییرات می‌تواند در جهت ارتقا یا تهدید باشد و وظیفه مدیریت بصری شهری این است که بستر تغییرات را تشخیص داده، عرصه تغییرات را کنترل کرده و فرایند مطلوب را هدایت نماید (رحمانی و همکاران، ۱۴۰۲: ۸۴). در حل مسائل اجتماعی فقط مشکل سیاست‌گذاری خوب وجود ندارد (روستایی و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۵۶). بلکه چنانچه مدیران و تصمیم‌سازان شهری و سیاست‌گذاران بخواهند کیفیت زندگی شهروندان را به سمت "مطلوبیت و زیست بهتر و توسعه یافته‌تر" برنامه‌ریزی کنند ناگزیر از توجه به ابژه سیما و منظر و فضای عمومی است که مکان شکل‌گیری روابط اجتماعی جمعی، یاس‌ها و امیدها، نیازها و توانمندی‌ها، استعارات و اشارات، استبداد و دموکراسی، ایده شهروندی و ... است که در واقع در عصر نوین جهانی سازی نمادها و مکان‌ها، شهرها، تلاش‌هایی به منظور توصیف ویژگی متمایز از خود انجام می‌دهند (نژاد ابراهیمی، ۱۴۰۰: ۴۴).

منظر شهر تاثیر کلی و جامعی است که ناظر به هنگام دیدار و یا زندگی در شهر یا بخشی از آن به دست می‌آورد و سیما و یا تصویر ذهنی از شهر، طرح‌واره‌ی ارزش‌گذاری شده در ذهن فرد از منظر شهر است (Wang & Gu, 2020). با توجه به اینکه اهمیت مناظر شهری با مزایای متعدد آن برای همگان آشکار شده است، لذا برنامه‌ریزی برای طراحی مناظر شهری یکی از مسائل مهم در اکولوژی و منظرشهری است (Zhang et al, 2019: 559). چرا که ما هنگام ورود به یک فضا (شهر)، به سرعت امکان‌ها، گزینه‌ها و جذابیت‌های آن را شناسایی نموده و به این ترتیب درباره حرکت بعدی خود در مکان مزبور تصمیم می‌گیریم (Caormona & Tisdell, 2011: 3).

چهره شهر، زبان شهر است؛ زبانی که نشانگر تلقی یا تفکر انسان از هستی و جهان است. "ساختن" که بروز نمادین و خلاقه‌اندیشیدن است؛ نحوه وجود انسان در جهان و نگاه او به عالم و مکان را آشکار می‌سازد. شهرسازی و معماری به مثابه بروز نمادین تفکر در قالب مادی و عینی در دوره‌های مختلف تاریخی با ایجاد تغییر در تلقی انسان از جهان و مکان دستخوش تغییر و تحول قرار گرفته است. آنچه به نظر می‌رسد این است که تنها زمانی می‌توان از فضای شهری به معنای واقعی برخوردار شد که ظاهر و چهره شهر متناسب با معنا و باطن شکل گیرد تا بتواند برای تک‌تک افراد احساس آشنایی و معناداری را ایجاد کند (پیراوی ونک ۱۳۹۴: ۱۴۹). از آنجایی که از یک سو از نقطه نظر فرهنگی ورودی شهر معمولاً به عنوان نماد، نشانه شهر و نمایانگر فرهنگ، آداب و رسوم، شهرسازی و معماری مردم آن شهر شناخته می‌شود (دانشپور و ماستیانی، ۱۳۹۴: ۹۷) و از دیگر سو فضایی است که ناظر به واسطه آن، اولین ارتباط بصری و ادراکی را با شهر برقرار می‌کند، بنابراین، کیفیت این فضا، تأثیر به‌سزایی در تجربه ادراکی ناظر دارد. در نتیجه به عنوان یکی از مهم‌ترین فضاهای شهری، عرصه عمل برنامه‌ریزان و طراحان شهری محسوب می‌گردد. این در حالی است که ورودی شهرهای معاصر، جدا از ساختار شهر و نحوه چیدمان فضاهای شهری تبدیل به بافت مرده شهری شده‌اند و از ساختار نظام‌مند خود در شهرهای قدیمی، فاصله گرفته‌اند (باقری و منصوری، ۱۳۹۷: ۵). در این خصوص استفاده نامناسب از اراضی اطراف شهر باعث شده است سیمای ورودی‌ها، صرفاً به عنوان عنصری جهت مشخص نمودن محدوده شهر عمل کنند. ورودی شهرها فارغ از زمینه‌شناختی آن، با فرم‌ها و اشکالی مشابه یکدیگر ساخته می‌شوند که بار معنایی خاصی را به دنبال ندارند و می‌توان گفت ورودی‌ها فاقد هویت بوده است. امروزه هویت هر شهر بر اساس کیفیت فضاهای شهری آن شناخته می‌شود. زیرا محیط انسان‌ساخت شهرها محصول نتیجه فکر و دست انسان‌های آن شهر است. به‌طور کلی در بررسی فضاهای شهری امروز نابسامانی‌های متفاوتی وجود دارد و بیشتر این فضاهای شهری از لحاظ عملکرد نامناسب و سیمای شهری آنان نیز، نشان از بی‌هویتی دارد. بنابراین لازم است با استفاده از مکانیسم‌های گوناگون در جهت رفع این معضلات اقدام گردد (حسینی و حبیبی، ۱۴۰۰: ۲۴). در این میان، شهراردبیل نیز از جمله

شهرهای تاریخی دارای هویت و سابقه شهری برجسته به عنوان یکی از مقاصد اصلی گردشگری می‌باشد. اما علی‌رغم ویژگی‌های ممتاز به لحاظ بار فرهنگی و تاریخی و موقعیت برجسته آن، ورودی‌های این شهر از مسئله دارترین فضاهای شهری می‌باشند که با نابه‌سامانی‌های متعدد و متنوعی دست به گریبان هستند. در این خصوص با توجه به انتخاب اردبیل به عنوان پایتخت گردشگری کشورهای عضو اکو برای سال ۲۰۲۳ تداوم وضعیت نابه‌سامان و نامطلوب ورودی‌های این شهر می‌تواند با تأثیرات منفی بر جایگاه اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی این شهر همراه باشد. این مسأله جایگاه پژوهش حاضر را جهت کمک به برنامه‌ریزان شهری، طراحان شهری و شهرسازان در راستای برنامه‌ریزی صحیح ورودی‌های شهر اردبیل مشخص می‌نماید. بدین منظور هدف کلان این پژوهش ارزیابی مولفه‌های موثر بر سیما و منظر شهری در شهر اردبیل می‌باشد. تا ضمن شناخت مولفه‌های تأثیرگذار بر سیما و منظر شهری به مسئله مطروحه فائق آمد. لذا پژوهش حاضر به دنبال پاسخ‌گویی به سوال و فرضیه زیر می‌باشد.

- میزان تأثیر هر یک از مولفه‌های (کالبدی، عملکردی، زیبایی شناختی، بازنمایی هویت) بر مطلوبیت سیما و منظر ورودی‌های شهر اردبیل چقدر است؟

- فرض بر این است مولفه‌های (کالبدی، عملکردی، زیبایی شناختی، بازنمایی هویت) بر بر مطلوبیت سیما و منظر ورودی‌های شهر اردبیل موثرند.

سیمای شهری در تعریف شخصیت عملکردی فضاها نقش مهمی ایفا می‌کند و در چگونگی روحیه شهر و مردم بسیار مؤثر است (حاتمی نژاد و همکاران، ۱۴۰۰: ۲۰).

منظر شهری بخشی از شکل شهر است که ناظر آن را دریافت می‌کند در واقع منظرى که بتواند تصویر واضحی از خود به جا بگذارد، می‌تواند نقش اجتماعی نیز داشته باشد. چرا که به مردم کمک می‌کند تا بدانند در کجا هستند (گوهری و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۹۷). گوردون کالن معتقد است: یک ساختمان، معماری و دو ساختمان منظر است و لینچ معتقد است: منظر شهری یک تصویر جامع و کلی است که ناظر از شهر به دست می‌آورد (احمدی و همکاران، ۱۴۰۰: ۴۶). سیما و منظر شهری به دلیل ابعاد مختلفی که دارد، همواره مورد توجه صاحب نظران حوزه‌های مرتبط با منظر شهری بوده است. منظر شهری وابسته به دو بعد اصلی عینی و ذهنی است. بر این اساس منظر شهری در ایران یک پدیده‌ی عینی و ذهنی است که ساختار اجتماعی و فضایی دارد. توجه به این ابعاد و مبنا قرار دادن این دو بعد در طراحی‌ها و طرح‌های شهری باعث ایجاد مناظر عینی و ذهنی مطلوب با کیفیت بالا می‌شود (اهری، ۱۳۹۵: ۹). منظر شهری، فرم و هویت یک شهر و حس مکان را از طریق ابعاد زیبایی شناسانه و عملکرد شکل می‌دهد و می‌تواند جداکننده یا اتصال دهنده کاربری‌ها و فعالیت‌های مختلف در محله و شهر باشد (Memlük, 2012: 282). و شامل ادراکات انسان از شهر است که از طریق تجربه و در تعامل میان انسان و محیط آشکار می‌شود. مفهوم منظر شهر به مثابه‌ی پدیده‌ی مشترک میان کالبد، رویدادها و ذهنیت ساکنان است (مجیدی و همکاران، ۱۳۹۸). منظر شهری پدیده‌های "عینی-ذهنی"، "انسانی-کالبدی" و یک ساختار "اجتماعی-فضایی" است، که طبق تعریف کنوانسیون منظر اروپا، توسط مردم ادراک می‌شود و ماهیت آن، نتیجه تعامل میان عوامل طبیعی و انسانی است. کالن معتقد است برداشت هر شخص از منظر شهری متأثر از حس بینایی، حس مکان و محتوای محیطی است که فرد در آن قرار می‌گیرد. (کریمی و همکاران، ۱۴۰۲: ۷۴). با ورود تفکرات مدرنیته در شهرسازی، بسیاری از فضاهای عمومی به خدمت ماشین درآمدند. به گونه‌ای که حضور اتومبیل بخش مهمی از منظر شهرهای معاصر را شکل داده است، امروزه بر جنبه‌های انسانی اینگونه فضاها تأکید خاصی شده و بسیاری از این خیابان‌ها به پیاده‌راه‌های شهری تبدیل شده‌اند. در این فرایند، کیفیت و خوانش سیما و منظر فضاهای عمومی دگرگون شده است. همچنین به دلیل تبدیل زمین غیرشهری به زمین شهری، ممکن است مناظر شهری تحت تأثیر قرار بگیرند (Hu et al, 2016; Wu et al, 2018).

با توجه به اهمیت ورودی‌ها در بازنمایی هویت شهری، برای ارزیابی آنها از لحاظ کیفیت باید مؤلفه‌های کالبدی، وضعیت معابر از نظر کیفیت (وضعیت آسفالت معابر، خط کشی، جداول حاشیه مسیر، پیاده‌روها و...)، امنیت (کمیت و کیفیت سرعت گیرها، خروجی‌ها و ورودی‌ها، عرض خطوط عبور و غیره)، استقرار کافی و مناسب تابلوها و تجهیزات (مانند تابلوهای راهنمایی و رانندگی،

زیرگذرها و پلهای هوایی) و امکانات خدماتی گردشگری و اورژانسی بررسی شود. در کنار مؤلفه‌های کالبدی متغیرهای مؤلفه‌های عملکردی همچون متغیرهای اقتصادی، فرهنگی، اقلیمی و معماری باید به نوعی معرف هویت شهر باشند. از سوی دیگر در بحث منظر و حس زیبایی در مبادی ورودی‌ها باید به نورپردازی و روشنایی معابر، نظافت و تمیزی معابر، زیبایی سنگ فرش پیاده‌روها، وجود پوشش گیاهی و زیبایی و آراستگی آن، نظم و تزیینات تابلوهای تجاری و زیبایی و عدم فرسودگی تابلوهای راهنمایی و رانندگی توجه شود (رضایی، ۱۳۹۷: ۱۱۸).

در ارتباط با موضوع تحقیق، پژوهش‌هایی از سوی پژوهشگران دخیل و خارجی انجام پذیرفته است که در ادامه به برخی از این تحقیقات اشاره می‌شود:

قافله‌بازی و همکاران (۱۴۰۱)، در پژوهشی به بررسی سنجه‌های کیفی منظر شهری با توجه به باغ‌های سنتی (مطالعه موردی: شهر قزوین) پرداختند. در این پژوهش از رابطه‌ی همبستگی بین مؤلفه‌های توسعه‌ی پایدار، سیما و منظر شهری از روش‌های آماری، آزمون T تک نمونه‌ای و همبستگی پیرسون استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان داد احیاء باغات سنتی در ارتقاء کیفیت سیما و منظر شهری نقش اساسی دارد، همچنین حفاظت از آنها نیز در ارتقاء و توسعه‌ی پایداری وضعیت زیست محیطی شهر قزوین اهمیت حیاتی دارد.

حسینی و حبیبی (۱۴۰۰)، در پژوهشی به بررسی کاربست تئوری زمینه‌گرایی در طراحی ورودی شهر کرمانشاه از سمت همدان پرداختند. روش پژوهش در این پژوهش ترکیبی است. به گونه‌ای که با رویکرد تفسیرگرایی، سعی شد به این سؤال که افراد، هویت ورودی شهر کرمانشاه از سمت همدان را چگونه درک و ارزیابی می‌کنند؟ پاسخ داده شود. در این راستا داده‌ها از طریق فنون مصاحبه عمیق و مشاهده و بازدید میدانی، گردآوری و موردبررسی قرار گرفتند. نمونه‌گیری، هدفمند بوده و مصاحبه‌ها پس از ۳۰ نمونه به اشباع نظری رسید. در تحلیل داده‌های مصاحبه، از روش تحلیل تماتیک استفاده شد. در نهایت نتایج برگرفته از تحلیل تماتیک و مشاهدات میدانی طبقه‌بندی و تفسیر شد. نتایج تحقیق نشان داد عدم به کارگیری عناصر محیطی (انسانی و طبیعی) در ورودی شهر کرمانشاه باعث شده تا ورودی شهر، فاقد مؤلفه‌های یک ورودی متمایز باشد. مهم‌ترین عناصر محیطی شناسایی شده به عنوان نشانه و نمادهای بومی کرمانشاه عبارت‌اند از: طاق بستان، طاق گرا، مصالح سنگ و پوشش گیاهی منطقه که در صورت کاربست این عناصر در ورودی شهر بر اساس رویکرد زمینه‌گرایی می‌توانند باعث هویت بخشی به ورودی و آن را واجد مؤلفه‌های یک ورودی متمایز نمایند.

طاهری (۱۴۰۰)، در پژوهشی به بررسی فرصت‌ها و چالش‌های فرارو در زیباسازی سیما و منظر شهری (مورد مطالعه: استان خوزستان، شهر ایذه) با استفاده از آزمون آماری اسپیرمن به تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیات پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد بین متغیر روشنایی-رنگ و زیباسازی سیما و منظر شهری، همچنین بین متغیر کیفیت‌های محیطی-روشنایی و زیباسازی سیما و منظر شهری ایذه رابطه معنی‌دار و مستقیمی وجود دارد. در حالی که بین متغیر نمای بدنه ساختمانی و زیباسازی سیما و منظر شهری و همچنین رنگ ساختمانی شهر ایذه رابطه معنی‌دار وجود دارد اما شدت رابطه بین متغیرها نشان دهنده رابطه معکوس وجود دارد. قاسمی تبار و خطیبی (۱۴۰۰)، در پژوهشی به بررسی ترجیحات استفاده‌کنندگان از فضاهای عمومی ورودی شهرها با تاکید بر معیارهای زیست محیطی (نمونه موردی: باغات سنتی اطراف ورودی شرقی قزوین) با استفاده از فرآیند تحلیل سلسله‌مراتبی AHP پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد بیشترین درجه اهمیت معیارها از نظر متخصصین شهری به منظور افزایش ترجیحات استفاده‌کنندگان از فضای ورودی مربوط به معیار خوانایی است. پس از آن معیارهای سرزندگی، پذیرندگی، تشخیص و بهداشت محیط هر یک به ترتیب در ترجیحات استفاده‌کنندگان از فضای ورودی شهرهای حائز اهمیت هستند.

خدامی پور و همکاران (۱۳۹۹)، در پژوهشی به بررسی مؤلفه‌های تاثیرگذار بر ارتقاء هویت منظر معماری در نماهای معاصر با استفاده از روش پژوهش ترکیبی از روش‌های توصیفی-تحلیلی و نمودار کانتوگرام تطبیقی پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد هویت منظر معماری به معنای مجموعه ویژگی‌هایی است که در طول زمان حضوری مداوم در تعریف سیمای معماری داشته و علاوه بر پاسخگویی به تغییرات و نیازهای جدید در امتداد تاریخ خود قرار گیرد.

اژدری (۱۳۹۹)، در پژوهشی به تدوین چارچوب ساماندهی منظر ورودی شهرها با تاکید بر نظام فعالیتی (نمونه موردی: صباشهر) با بهره‌گیری از روش تحلیل عاملی پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد ورودی‌های شهر صباشهر در تمامی ۳۱ معیار مورد بررسی دارای شرایط منفی و نامناسب است. در ادامه به منظور تحلیل نیز نشان دادند ۸ عامل از مجموع ۳۱ شاخص به دست آمد و تحلیل‌های رگرسیونی در این ارتباط در مورد کیفیت منظر ورودی صباشهر انجام شد. نتایج نشان داد احداث پمپ بنزین، نمازخانه و توالی عمومی در لایه اول، استقرار کاربری‌های آلودگی زا (تعمیرگاه و کارگاه‌های صنعتی و پارکینگ کامیون‌ها و...)، در لایه دوم پرهیز از استقرار کاربری‌های پرمراجعه (تجاری، کارگاه، پارک و پارک بازی و...) در لایه اول ورودی شهر، بدنه‌ها و احجان ورودی شهر با تاکید بر خصوصیات اقلیمی و بومی شهر ساخته شوند، ممنوعیت تفکیک و تغییر کاربری اراضی و باغات و محوطه سبز ورودی‌ها، انطباق بر توپوگرافی و شکل طبیعی محل، محصوریت مسیر ورودی بوسیله درختان و پوشش گیاهی و... است.

ماستیانی و همکاران (۱۳۹۷)، در پژوهشی بررسی تطبیقی الزامات ساماندهی کالبدی- فضایی مبادی ورودی شهرها از دیدگاه گروه استفاده‌کننده با مدل مکان پایدار (جنوب شرق تهران) با استفاده از روش توصیفی- تحلیلی پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد توقعات و نیازهای استفاده‌کنندگان با مؤلفه‌های تئوری مکان پایدار همخوانی لازم را دارند لذا این تئوری می‌تواند کاربست مناسبی در راستای هدایت جریان کلی ساماندهی این فضاها داشته باشد.

باقری و منصوری (۱۳۹۷)، در پژوهشی به بررسی ورودی شهر به مثابه عنصری جهت ایجاد هویت مستقل برای منظر شهری با استفاده از روش توصیفی- تحلیلی پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد ورودی، دریچه‌ای برای ادراک منظر شهر است و عنصری جهت ایجاد هویت مستقل برای منظر شهری و ادراک ورودی نیاز به توجه به بعد معنایی حضور در کنار بعد فیزیکی دارد. همچنین در این پژوهش تأکید شده که ورودی ضمن تشخیص کالبدی لازم است تا تشخیص معنایی نیز داشته باشد.

وانگ و همکاران (۲۰۲۱)، در پژوهشی به بررسی چشم انداز ورودی یوهانگ بزرگراه شانگ‌های هانگژو و نقش پارک‌ها در چشم انداز ورودی شهر پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد پارک در ورودی شهر با زندگی شهروندان آمیخته می‌شود و به این ترتیب انسان، شهر، محیط زیست و صنعت به طور هماهنگ یکپارچه می‌شوند.

زو و همکاران (۲۰۱۹)، معتقدند الگوی فضای عمومی شهری، از جمله خیابان‌ها، هنوز مورد مطالعه قرار نگرفته است. در این مطالعه به مقایسه کمی الگوی مقیاس فضای عمومی شهری بین زوریخ در سوئیس و شهر قدیمی ناتجینگ در چین پرداخته و کمیت الگوی فضای عمومی شهری و خصوصیات ساختار بدنی آن را مورد بررسی قرار داده‌اند.

رولا (۲۰۱۹)، در پژوهشی به بررسی تاثیر آلودگی بصری در ورودی شهرهای ساحلی لبنان به ارزیابی چراغانی و روشنایی موجود در ورودی‌ها پرداخته است. نتایج پژوهش نشان داد مهم‌ترین ورودی شهرها از جهات مختلف از نظر بصری آلوده شده‌اند. به ویژه با نمای ساختمان‌ها، مصالح تبلیغاتی، کمبود عناصر زیبایی‌شناسانه و کمبود مبلمان خیابانی. این مطالعه توصیه می‌کند که شهرداری‌ها باید اقدامات متعددی را برای بهبود جنبه‌های بصری و زیبایی‌شناختی ورودی‌های شهرهای ساحلی انجام دهند. ایجاد مبلمان خیابانی، ساماندهی تابلوهای تبلیغاتی، وضع قوانین برای تنظیم جنبه‌های زیبایی‌شناسی نمای ساختمان و نیز ترویج آموزش زیبایی‌شناسی در این جامعه محلی می‌تواند به کاهش مشکلات کمک کند.

لی و کیم (۲۰۱۵)، در مطالعه خود نیازها و نگرش‌های شهروندان نسبت به پارک‌های شهری و فضای سبز به منظور ارائه اطلاعات جهت تعیین آینده پایداری شهری در جهت به حداکثر رساندن کیفیت زندگی مورد بررسی قرار داده‌اند.

وولچ و همکاران (۲۰۱۴) در پژوهشی به بررسی فضای سبز شهری در شهرهای سبز ایالات متحده و چین پرداختند. دسترسی به فضای سبز را به عنوان یک موضوع عدالت زیست محیطی می‌شناسد. استراتژی‌هایی برای افزایش عرضه فضای سبز شهری به ویژه در محلات فاقد پارک ارائه نموده است.

مشیری و همکاران (۲۰۱۴) در پژوهشی به بررسی مقایسه تطبیقی منظر بافت‌های شهر بر اساس شاخص‌های مبلمان شهری، (مطالعه موردی شهر بهشهر) از طریق تکمیل ۳۸۲ پرسشنامه از بافت‌های شهر بهشهر و در قالب آزمونهای SPSS (تی و فریدمن) و

مدل‌های ضریب آنتروپی و تاپسیس، مقایسه تطبیقی منظر بافت‌های شهر بر اساس شاخص‌های مبلمان شهری پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد مبلمان شهر به‌شهر منطق با شرایط اقلیمی و فرهنگ بومی و متناسب با عملکرد فضا و نیاز شهروندان نیست. وولچ و همکاران (۲۰۱۴) در پژوهشی به بررسی فضای سبز شهری در شهرهای سبز ایالات متحده و چین پرداختند. دسترسی به فضای سبز را به عنوان یک موضوع عدالت زیست محیطی می‌شناسد. استراتژی‌هایی برای افزایش عرضه فضای سبز شهری به ویژه در محلات فاقد پارک ارائه نموده است. مرور پژوهش‌های صورت گرفته در ارتباط با موضوع پژوهش حاضر مبین این است تاکنون با استفاده از روش پژوهش حاضر تحقیقی در باب سیما و منظر شهری صورت نگرفته است لذا این پژوهش به‌منظور پر کردن خلاهای پژوهشی موجود و یادآوری لزوم توجه به سیما و منظر ورودی‌های شهر در راستای مدیریت مطلوب مسئله کنونی تدوین یافته است.

موقعیت منطقه مورد مطالعه

براساس مصوبات شورای شهر و شهرداری اردبیل و تأیید استانداری و وزارت کشور، این شهر به پنج منطقه شهرداری، ۱۵ ناحیه شهری و ۵۱ محله اصلی تقسیم شده است. در حال حاضر، شهر اردبیل در محدوده‌ای به مساحت بیش از ۶۲۰۰ هکتار گسترده شده است و براساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ مرکز آمار ایران، دارای جمعیتی بالغ بر ۵۲۹۳۷۴ نفر بوده است. محدوده پژوهش حاضر دارای ۵ محور و روی اصلی شهراردبیل است که ارتباط این شهر را با مناطق اطراف برقرار می‌سازد. این محورهای ورودی عبارتند از: آستارا - اردبیل (میدان آزادگان)، آستارا - اردبیل (میدان فاطمیون)، مغان - اردبیل (میدان وحدت)، تبریز - اردبیل (میدان بسیج)، تهران - اردبیل (میدان ایثار). در شکل‌های (۱) و (۲) موقعیت جغرافیایی شهر اردبیل و ورودی‌های آن نشان داده شده است.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ روش توصیفی-تحلیلی است و در زمره مطالعات وابستگی قرار می‌گیرد. جهت گردآوری داده‌ها از مطالعات کتابخانه‌ای، میدانی و پیمایشی استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش شامل ۲۰ نفر از خبرگان می‌باشد که به روش گلوله برفی انتخاب گردیدند. ویژگی‌های جمعیت‌شناسی خبرگان همچنان که در جدول (۱) نشان داده شده است بدین شیوه بود، که از تعداد ۲۰ نفر خبره از نظر تحصیلات، ۴ نفر دارای مدرک کارشناسی، ۶ نفر کارشناسی ارشد و ۱۰ نفر دکتری بوده و از نظر تجربه نیز ۸ نفر ۳ تا ۱۰ سال، ۷ نفر ۱۰ تا ۱۵ سال و ۵ نفر نیز ۱۵ تا ۳۰ سال تجربه داشتند. در واقع کارشناسانی انتخاب شدند که هم تجربه علمی کافی داشتند و هم به صورت مستقیم یا غیر مستقیم با موضوع مود مطالعه ارتباط داشتند.

جدول ۱: ویژگی‌های جمعیت‌شناسی خبرگان بر اساس تحصیلات و تجربه

سطح تحصیلات خبرگان	تعداد	درصد
کارشناسی	۴	۲۰
کارشناسی ارشد	۶	۳۰
دکتری	۱۰	۵۰
تجربه خبرگان	تعداد	درصد
۳ تا ۱۰ سال	۸	۴۰
۱۰ تا ۱۵ سال	۷	۳۵
۱۵ تا ۳۰ سال	۵	۲۵

ماخذ: مستخرج از پرسش‌نامه، ۱۴۰۳

جهت ارزش گذاری سوالات از طیف پنج گزینه ای لیکرت (۱= خیلی کم، ۲= کم، ۳= متوسط، ۴= زیاد، ۵= خیلی زیاد) استفاده شد. به منظور تحلیل مولفه‌های موثر بر سیما و منظر شهری از مولفه‌های (کالبدی، عملکردی، زیبایی شناختی، بازنمایی هویت) که خود مشتمل بر گویه‌های مربوطه می‌باشد بهره برده شد. مولفه‌ها و گویه‌های به کار رفته در پژوهش حاضر در جدول (۲) قابل ملاحظه می‌باشد. برای تعیین میزان روایی پرسشنامه از نظرات متخصصان امر و برای سنجش پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. نتایج حاصل از محاسبه آزمون آلفای کرونباخ برای پرسشنامه ۰/۷۸۵ به دست آمده که نشان دهنده قابلیت اعتماد بالای ابزار تحقیق می‌باشد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز از نرم‌افزارهای LISREL و SPSS بهره برده شده است.

جدول ۲: مولفه‌ها و گویه‌های به کار رفته در پژوهش حاضر

مولفه ها	گویه ها
کالبدی	وضعیت آسفالت معابر ، وضعیت خط کشی معابر، وضعیت جداول حاشیه مسیر، وضعیت پیاده روه، کمیت و کیفیت سرعت گیرها ، کمیت و کیفیت خروجی ها و ورودی های مسیر، جداسازی فیزیکی مسیرهای متضاد (رفت و برگشت)، دو یا سه بانده بودن مسیرهای رفت و برگشت، عرض خطوط عبور (تندرو کندرو) نصب علائم هشداردهنده در مناطق پرخطر، زیرگذرها و پل های هوایی عابر پیاده، استقرار کافی و مناسب تابلوهای راهنمایی و رانندگی، خوانایی تابلوهای راهنمایی و رانندگی، دسترسی آسان به مسیرهای اصلی شهر و مراکز مهم شهر از ورودی،
زیبایی شناختی	نورپردازی و روشنایی در شب، نظافت و تمیزی معابر، پیاده روه و حاشیه مسیر، وضعیت عدم ترافیک و آلودگی بصری و صوتی، زیبایی سنگ فرش پیاده روه، رنگ آمیزی جداول کنار مسیر، سرزندگی، دلباز بودن، نظم و تزیینات تابلوهای تجاری در مجاورت ورودی، نمای ساختمان های مجاور، زیبایی و عدم فرسودگی، رنگ آمیزی مناسب، ارتفاع مناسب، ابعاد مناسب، نصب مناسب تابلو بر روی ساختمان
عملکردی (امکانات خدماتی)	دسترسی آسان به جایگاه های سوخت ، دسترسی آسان به خدمات اتومبیل (تعمیرگاه، نوفروشی و ...) ، کمیت و کیفیت تابلوهای هدایت کننده به مراکز گردشگری، بازار و ...، وجود مراکز اطلاع رسانی گردشگری و کیفیت خدمات آنها، دسترسی آسان به فروشگاه ها، کمیت و کیفیت پارکینگ ها، وجود استراحتگاه، سرویس بهداشتی مسجد و... و کیفیت آنها، استقرار نیروهای پلیس و برقراری نظم و امنیت، استقرار اکیپ های فوریت های پزشکی
بازنمایی هویت	وجود تابلوهای معرف شخصیت های برجسته شهر، وجود تابلوهای اطلاع دهنده از ویژگی های شهر و مردم آن، نمایش و معرفی فرهنگ مردم شهر، تناسب ساختمان های ورودی با ساختمان های درون شهر، معماری و شهرسازی متناسب با ارزش های بومی و محلی، وجود مراکز تولید و عرضه سوغات شهر در مبادی ورودی، نمایش فعالیت اقتصادی عمده مردم شهر در مناظر ورودی

یافته ها

برای اینکه فرضیات را آزمون کنیم لازم است ابتدا از نرمال بودن داده‌های جمع‌آوری شده اطلاع و آگاهی پیدا نماییم، لذا برای رسیدن به این امر از آماره ناپارامتریک کولموگروف-اسمیرنوف (K-S) استفاده شده است. نتایج این آمار در جدول (۳) ارائه شده است.

جدول ۳: آماره اسمیرنوف و کولموگروف

مؤلفه‌ها	اسمیرنوف و کولموگروف	سطح معناداری
کالبدی	۰,۲۰۱	۰,۷۳
زیبایی‌شناختی	۰,۱۸۷	۰,۸۴
عملکردی	۰,۱۹۷	۰,۷۵
بازنمایی هویت	۰,۱۸۳	۰,۶۵

ماخذ: یافته‌های مستخرج از پرسش نامه، ۱۴۰۳

با عنایت به نتایج مندرج در جدول (۳) استنباط می‌گردد که سطح معناداری برای هر یک از متغیرها بیشتر از ۰/۰۵ بوده این به این معنی است که داده‌های تحقیق از قاعده یکنواختی و نرمالیت به‌خوردار هستند و محقق می‌تواند از آزمون‌های T تک نمونه‌ای، رگرسیون و پیرسون و تحلیل عاملی تأییدی و معادلات ساختاری استفاده نماید. در پژوهش حاضر جهت پاسخ گویی به سوال اصلی پژوهش یعنی ارزیابی مؤلفه‌های مؤثر بر مطلوبیت سیما و منظر شهری از آماره T (تک نمونه‌ای) استفاده شده است. از آنجایی که سؤالات پرسشنامه مربوطه در مطالعه حاضر، براساس مقیاس لیکرت از یک تا نمره پنج درجه‌بندی شده است، بنابراین عدد سه به عنوان "عدد میانگین و نقطه حد مرزی" لحاظ شده است. بدین ترتیب که اگر میانگین یک مؤلفه بیشتر از عدد ۳ محاسبه گردد، آن مؤلفه یا متغیر دارای تاثیرگذاری بیشتر و عامل مؤثر شناخته شده و نهایتاً قابل قبول است نتایج آزمون T (تک نمونه‌ای) در جدول (۴) ارائه شده است.

جدول ۴: میانگین مؤلفه‌های مؤثر بر مطلوبیت سیما و منظر ورودی‌های شهرداری

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	استاندارد انحراف
کالبدی	۰,۴۲۲	۰,۹۴	۰,۹۵
زیبایی‌شناختی	۰,۳۸۵	۰,۹۵	۰,۰۸۵
عملکردی	۰,۴۱۲	۰,۵۷	۰,۰۷۶
بازنمایی هویت	۰,۳۸۵	۱,۰۳	۰,۰۸۲

ماخذ: یافته‌های مستخرج از پرسش نامه، ۱۴۰۳

همان گونه که در جدول (۴) قابل ملاحظه است میانگین تمامی مؤلفه‌های مؤثر بر مطلوبیت سیما و منظر شهری بیشتر از عدد ۳ می‌باشند یعنی اینکه تمام مؤلفه‌های مورد بررسی (کالبدی، زیبایی‌شناختی، عملکردی، بازنمایی هویت) بر مطلوبیت سیما و منظر ورودی‌های شهر اردبیل موثرند. بیشترین میانگین به مؤلفه کالبدی و کمترین میانگین نیز به مؤلفه بازنمایی

هویت اختصاص دارد. در قسمت بعدی تجزیه و تحلیل جهت پاسخ به سوال و فرضیه پژوهش از آزمون T تک نمونه‌ای استفاده شده است. نتایج حاصل در جدول (۵) ارائه شده است.

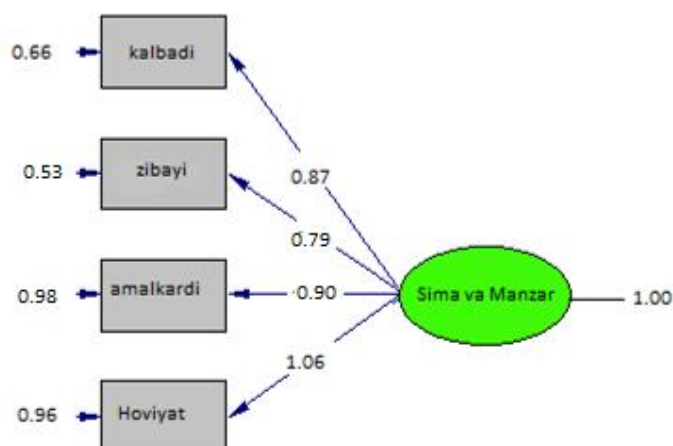
جدول آزمون ۵: T (تک نمونه‌ای) مولفه‌های موثر بر مطلوبیت سیما و منظر ورودی‌های شهرداری					
مشخصات آماری	T	سطح معنی‌داری	اختلاف میانگین	حدود دامنه در سطح اطمینان ۹۵٪	
متغیرها				حد بالا	حد پایین
کالبدی	۴,۳۰۵	۰,۰۰۰	۰,۳۴۶	۰,۵۰۵	۰,۱۵۷
زیبایی شناختی	۴,۹۳۶	۰,۰۰۰	۰,۴۲۹	۰,۴۰۱	۰,۱۴۵
عملکردی	۳,۸۶۳	۰,۰۰۱	۰,۲۹۱	۰,۴۴۱	۰,۱۷۲
بازنمایی هویت	۵,۹۵۰	۰,۰۰۰	۰,۴۹۸	۰,۵۳۴	۰,۱۷۶

ماخذ: یافته‌های مستخرج از پرسش نامه، ۱۴۰۳

نتایج آمار استنباطی در جدول فوق نشان می‌دهد که آماره T یک جامعه (یکطرفه) برای تمام متغیرهای پژوهش مثبت و معنادار می‌باشد و میزان سطح معنی‌داری برای تمام این متغیرها به صورت $0/05 < 0/000$ و $0/002$ و $0/001 = \text{Sig}$ مشاهده شده است، بنابراین به دلیل کوچک بودن از سطح معنی‌داری آزمون، می‌توان با احتمال ۹۵٪ ادعا کرد که میانگین این متغیرها با میانگین بحرانی (یعنی نمره ۳) نابرابر می‌باشند، با عنایت به اینکه میزان آماره T برای کل متغیرها مثبت شده است در نتیجه می‌توان ادعا کرد که تمام مولفه‌های مورد مطالعه جزء عوامل موثر بر مطلوبیت سیما و منظر ورودی‌های شهرداری هستند.

تحلیل عاملی تاییدی (CFA)

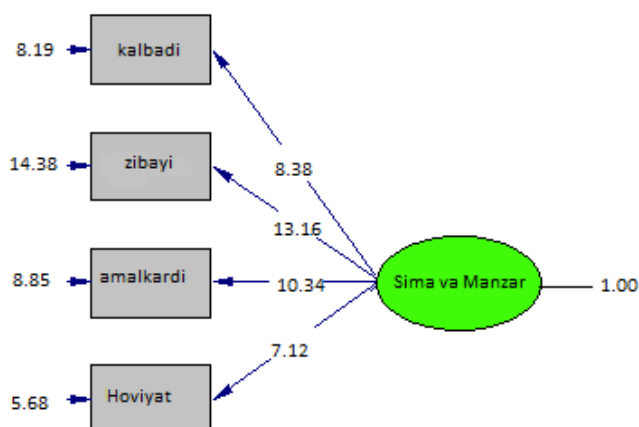
برای بررسی فرضیه تحقیق نخست باید صحت مقیاس مورد استفاده تأیید شود؛ بنابراین از تحلیل عاملی تاییدی برای سنجش روابط متغیرهای پنهان با گویه‌های سنجش آنها استفاده شده است. تحلیل عاملی تاییدی ارتباط گویه‌ها (سؤالات پرسشنامه) را با سازه‌ها مورد بررسی قرار می‌دهد. در واقع تا ثابت نشود سؤالات پرسشنامه، متغیرهای پنهان را به خوبی اندازه‌گیری کرده‌اند، نمی‌توان فرضیه‌های تحقیق را مبتنی بر داده‌های پرسشنامه مورد استفاده قرار داد؛ بنابراین جهت اثبات اینکه داده‌ها درست اندازه‌گیری شده‌اند از تحلیل عاملی تاییدی استفاده می‌شود. قدرت رابطه بین عامل (متغیر پنهان) و متغیر قابل مشاهده بوسیله بار عاملی نشان داده می‌شود. بار عاملی مقداری بین صفر و یک است. بار عاملی مشاهده در تمامی موارد مقداری بزرگتر از $0/4$ دارد که نشان می‌دهد همبستگی بین متغیرهای پنهان (ابعاد سازه‌های اصلی) با متغیرهای قابل مشاهده قابل قبول است. پس از اینکه همبستگی متغیرها شناسائی گردید باید آزمون معناداری صورت گیرد. جهت بررسی معنادار بودن رابطه بین متغیرها از آماره T-value معناداری استفاده می‌شود. چون معناداری در سطح خطای $0/05$ بررسی می‌شود بنابراین اگر آماره آزمون T-value از مقدار بحرانی $1/96$ بزرگتر باشد، رابطه معنادار است. براساس نتایج شاخص‌های مورد سنجش هر یک از مقیاس‌های مورد استفاده در سطح اطمینان ۵٪ مقدار آماره T-value بزرگتر از $1/96$ می‌باشد که نشان می‌دهد همبستگی‌های مشاهده شده معنادار است. در شکل (۳) مدل برازش تحلیل عاملی تاییدی که در وضعیت استاندارد می‌باشد ارائه شده است.

Chi-Square= 42.36 , df=8, P-value=0.00000, RMSEA= 0.074

شکل ۳: بار عاملی تحلیل عاملی تأییدی متغیرهای تحقیق

بر اساس شکل (۳) که خروجی تحلیل عاملی تأییدی در قالب نرم افزار لیزرل می‌باشد ضرایب مسیر (β) یا به عبارتی بارهای عاملی پژوهش مشخص شده است. اندازه ضریب مسیر نشان دهنده قدرت و قوت رابطه بین دو متغیر نهفته است. محققان بر این باورند که ضرایب مسیر بایستی بیشتر از ۰/۴ محاسبه گردد، تا تاثیرگذار در مدل تلقی گردد. همان‌طور که مشخص است همه متغیرها دارای بار عاملی بیشتر از ۰/۴ هستند و روابط بین متغیرهای تحقیق مثبت می‌باشند. همچنین مقدار ضریب شاخص‌های RMSEA برابر با (۰,۷۴) و ضریب chi-Square (۴۲,۳۶) و در بازه مورد قبول هستند لذا می‌توان ادعا کرد که مدل تحقیق نشان از برازش خوب و مطلوب دارد و هیچ متغیر و یا عاملی از مدل حذف نخواهد شد. در ادامه معناداری مدل و روابط بین متغیرها از طریق T-value معناداری مورد بررسی قرار گرفته است.

Chi-Square= 42.36 , df=8, P-value=0.00000, RMSEA= 0.074

شکل ۴: معناداری مدل از طریق T-Value

بر اساس شکل (۴) با مقایسه مقادیر این آزمون برای هر مسیر می‌توان به تائید و یا عدم تائید معناداری مسیرهای مدل پرداخت و میزان تاثیرگذاری آن را تحلیل و استنباط نمود. در این راستا اگر مقدار آماره T-value معناداری بالاتر از قدر مطلق ۱/۹۶ گردد، در سطح اطمینان ۹۵٪ آن متغیر تاثیرگذار و مورد تائید است. مقادیر آماره T-value معناداری مدل فوق نشان دهنده آن است که تمامی ضرایب بیشتر از ۱/۹۶ می‌باشند. لذا تمام مولفه‌های تحقیق جزء موثر بر مطلوبیت سیما و منظر ورودی‌های شهراردبیل می‌باشند. برخی از شاخص‌های مهم برازش برای کل مدل به در جدول (۶) ارائه شده است.

جدول ۶: شاخص‌های مدل ساختاری جهت برازش بیشتر مدل

شاخص	حیطه قابل قبول	مقدار مشاهده شده	نتیجه
تفاوت فراوانی مشاهده شده و مورد انتظار (χ^2)	معنادار باشد	۴۲,۳۶	مطلوب
نسبت مجذور کای به درجه آزادی (χ^2/df)	بین ۱ و ۵ باشد	۴,۶۱	مطلوب
خطای مجذورات میانگین (RMSEA)	کوچکتر از عدد ۱	۰,۰۷۴	مطلوب
شاخص نیکویی برازندگی (GFI)	برابر یا بزرگتر از ۰/۹	۰,۹۰	مطلوب
شاخص برازندگی تطبیقی (CFI)	برابر یا بزرگتر از ۰/۹	۰,۹۳	مطلوب
برازش هنجار شده (NFI)	برابر یا بزرگتر از ۰/۹	۰,۹۱	مطلوب
شاخص برازندگی فزاینده (IFI)	برابر یا بزرگتر از ۰/۹	۰,۹۳	مطلوب
میانگین مجذور پس مانده ها (RMR)	هر چه به صفر نزدیکتر باشد	۰,۰۱۹	مطلوب
شاخص تعدیل برازندگی (AGFI)	هر چه به عدد ۱ نزدیک باشد	۰,۵۶	مطلوب

ماخذ: (یافته‌های مستخرج از پرسش نامه، ۱۴۰۳)

با عنایت به اینکه سایر مولفه‌های نرم‌افزار لیزرل که تائید کننده هر چه بیشتر مولفه‌های موثر بر مطلوبیت سیما و منظر ورودی‌های شهراردبیل می‌باشد، در جدول (۶) مشاهده گردید. در یک جمع بندی کلی نتایج و یافته‌های تحقیق در جدول زیر (۷) ارائه شده است.

جدول ۷: روابط متغیرهای تحقیق

فرضیات	ضریب مسیر	T-Value	نتایج
کالبدی ← مطلوبیت سیما و منظر شهری	۰,۸۷	۸,۳۸	عامل موثر و تائید فرضیه
زیبایی ← مطلوبیت سیما و منظر شهری	۰,۷۹	۱۳,۱۶	عامل موثر و تائید فرضیه
عملکردی ← مطلوبیت سیما و منظر شهری	۰,۹۰	۱,۳۴	عامل موثر و تائید فرضیه
بازنمایی هویت ← مطلوبیت سیما و منظر شهری	۱,۰۶	۷,۱۲	عامل موثر و تائید فرضیه

ماخذ: یافته‌های مستخرج از پرسش نامه، ۱۴۰۳

طبق اطلاعات مدل تحلیل عاملی تاییدی در حالت معنی‌داری آزمون T-Value، مقدار آن برای هر یک از عوامل مورد مطالعه موثر است زیرا عدد معنی داری T-Value بیشتر از ۱/۹۶ هستند و بارهای عاملی یعنی ضریب مسیرها بیشتر از ۰/۴ هستند.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در عصر حاضر به دنبال گسترش نسجیده شهرها، ورودی‌ها نه تنها فاقد برنامه‌ریزی منسجم می‌باشند بلکه به حدی از لحاظ کیفیت تنزل یافته‌اند که در فضا سازی آنها غالباً تنها عناصر مشهود برنامه‌ریزی شده جهت یادآوری مفهوم ورود، تعبیه یک تابلو خوش آمدگویی است که ورود به شهر را نشان می‌دهد. بنابراین این فضاها به بخش‌های فراموش شده شهر مبدل شده‌اند. با عنایت به اینکه ورودی‌های شهر به عنوان یکی از اصلی‌ترین اجزای ساختار کالبدی و فضایی شهر می‌باشد. وضعیت نابه سامان این ورودی‌ها می‌تواند از انسجام منظر شهری و بار فرهنگی شهر کاسته و وجهه فرهنگی و اجتماعی آن را مختل نماید بنابراین مفهوم ورودی هویت مند با ایجاد فلکه و بلوار، چند تابلو یا مجسمه و از این قبیل سطحی نگرها تعریف و محقق نمی‌شود. بلکه باید برای هویت خاص آنها لازم است، ورودی نماد چهره و شخصیت شهر باشد و این مهم در صورتی محقق می‌گردد که مولفه‌های مؤثر در این زمینه شناسایی و ورودی‌های مورد نظر بر اساس آن‌ها سنجیده شوند. در این راستا شهر اردبیل علی‌رغم اینکه یکی از مقاصد و کانون‌های جذب گردشگر می‌باشد با وضعیت نابه‌سامان ورودی‌های شهر مواجه بوده که این معضل مهم می‌تواند جایگاه اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی این شهر را متزلزل نماید. بر این اساس هدف پژوهش حاضر بررسی ارزیابی مولفه‌های مؤثر بر مطلوبیت سیما و منظر شهری می‌باشد که به صورت موردی در شهر اردبیل انجام شده است.

در این راستا جهت آزمون فرضیه پژوهش مبنی بر اینکه مولفه‌های (کالبدی، عملکردی، زیبایی شناختی، بازنمایی هویت) بر مطلوبیت سیما و منظر شهری مؤثرند. از آزمون T (تک نمونه‌ای) و تحلیل عامل تاییدی بهره برده شده است. آمار توصیفی مربوط به متغیرهای تحقیق نشان داد که مولفه کالبدی بیشترین میانگین و متغیر بازنمایی هویت کمترین ضریب میانگین را دارند. برای تجزیه و تحلیل داده‌های خام و آزمون فرضیه تحقیق از آمار استنباطی استفاده گردید. نتایج آزمون نشان داد که تمامی مولفه‌های (کالبدی، عملکردی، زیبایی شناختی، بازنمایی هویت) جزء عوامل مؤثر بر مطلوبیت سیما و منظر ورودی‌های شهر اردبیل می‌باشند چرا که نتایج آزمون نشان داد، T تمام متغیرها مثبت بوده و نمره بیشتر از عدد حد وسط (۳) کسب نموده‌اند. سطح معناداری متغیرها نیز از ۰/۰۵ کمتر مشاهده گردید، بنابراین فرضیه تحقیق سطح ۰/۰۵ مورد تایید واقع شد. نتایج حاصل از ضریب مسیر (β) نیز حاکی از روابط مثبت بین متغیرهای تحقیق می‌باشد. چرا که همه متغیرها دارای بار عاملی بیشتر از ۰/۴ کسب نمودند مقدار ضریب شاخص‌های RMSEA برابر با (۰,۷۴) و ضریب chi-Square (۴۲,۳۶) به دست آمد لذا می‌توان ادعا نمود که مدل تحقیق نشان از برازش خوب و مطلوب برخوردار می‌باشد.

منابع و مأخذ

- پورمحمدی، م. ر. (۱۳۹۳). برنامه ریزی مسکن. چاپ دوازدهم، تهران: انتشارات سمت.
- بهرام پور، ع؛ مدیری، آ. (۱۳۹۴). مطالعه رابطه میان رضایتمندی ساکنان از محیط زندگی و میزان حس تعلق آنها در مجتمع مسکونی بلند مرتبه شهرک کوثر تهران، هنرهای زیبا، معماری و شهرسازی. ۲۰ (۳)، ۸۵-۹۴.
- <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.22286020.1394.20.3.7.2>
- حبیبی، د؛ مرزبان، م. (۱۳۹۶). ارزیابی میزان رضایتمندی ساکنان مجتمع‌های مسکونی نمونه مطالعه: مجتمع مسکونی محله پانصد دستگاه شهر دوگنبدان (گچساران)، پژوهش در هنر و علوم انسانی. ۲ (۳)، ۷۳-۸۴.
- <https://ensani.ir/fa/article/382395>
- خلخال، س. ز؛ آیوزیان، س. (۱۳۹۹). بررسی عوامل مؤثر بر رضایتمندی ساکنان از مجتمع‌های مسکونی، مورد مطالعاتی: مجتمع مسکونی دانشگاهیان الهیه، فصلنامه آرمانشهر. ۱۳ (۳۲)، ۶۷-۸۰.
- داداش پور، ه؛ روشنی، ص. (۱۳۹۲). شناسایی عوامل مؤثر بر کیفیت محیط مسکونی در محله‌های قدیمی (مطالعه موردی: محله سنگلج تهران)، فصلنامه مطالعات شهر ایرانی اسلامی. ۳ (۱۰)، ۵۰-۶۱.
- 20.1001.1.22286462.1400.11.3.12.4

- ذبیحی، ح؛ حبیب، ف؛ رهبری منش، ک. (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین، میزان رضایت از مجتمع های مسکونی و تاثیر مجتمع های مسکونی بر روابط انسانی (مطالعه موردی چند مجتمع مسکونی در تهران)، نشریه هویت شهر. ۵ (۸)، ۱۰۳-۱۱۸.
- <https://ensani.ir/fa/article/488093>
- رفیعیان، م؛ عسگری، ع. (۱۳۸۹). سنجش میزان رضایتمندی سکونتی ساکنان محله نواب، پژوهش های جغرافیای انسانی (۶۸)، ۵۳-۶۸. <https://ensani.ir/fa/article/49263>
- رضایی خوبشان، ؛ نعمتی مهر، م. (۱۴۰۰). برنامه ریزی فضایی ارتقای کیفیت محیط مسکونی مبتنی بر نتایج ارزیابی رضایتمندی ساکنان، مورد پژوهش: مسکن مهر شهر جدید پردیس، فصلنامه علمی معماری و شهرسازی. ۳۱ (۳)، ۷۹-۹۶.
- <https://doi.org/10.52547/sofeh.31.3.79>
- زنگنه، م؛ قهرمانی، م؛ گودرزی سروش، خ. (۱۳۹۶). سنجش رضایتمندی ساکنان از کیفیت سکونتی مسکن مهر در شهر همدان، مطالعات محیطی هفت حصار. ۲۲ (۶)، ۴۴-۳۱.
- 20.1001.1.23225602.1396.6.22.5.4
- سامی، ا؛ اسدی، ا. (۱۳۹۷). ارزیابی شاخص های کیفیت محیط شهری در مجتمع های مسکونی بناب و عوامل فردی موثر بر آن، نگرش های نو در جغرافیای انسانی. ۱۰ (۳)، ۳۳-۴۵.
- https://journals.iau.ir/article_543316.html
- ضیایی، پ. (۱۳۹۶). سنجش میزان رضایتمندی اقشار کم درآمد از مسکن خود (مطالعه ی موردی شهر نیر)، پایان نامه کارشناسی ارشد، استاد راهنما، دکتر محمد حسن یزدانی، استاد مشاور، دکتر حسین نظم فر، دانشگاه محقق اردبیلی
- فرج پور ب و همکاران. (۱۴۰۰). بازشناسی عوامل موثر بر کالبد فضاهای مسکونی و سنجش میزان رضایتمندی ساکنان مجتمع های مسکونی از کیفیت کالبدی محیط مسکونی (مورد شناسی: مجتمع مسکونی آسمان تبریز)، جغرافیا و آمایش شهری- منطقه ای. ۱۱ (۴۱)، ۱۴۹-۲۲۰. 10.22111/GAIJ.2021.6603
- علی پور، د؛ شهبان، پ. (۱۳۹۸). ارزیابی عوامل موثر بر رضایتمندی از کیفیت محیطی محلات مسکونی (نمونه موردی: شهر جدید پردیس)، فصل نامه آمایش محیط، ۴۶ (۱۲)، ۲۱-۴۰. 20.1001.1.2676783.1398.12.46.2.0
- قادرمهرزی، ح؛ زارع ممقانی، ب؛ زیاری، ک. (۱۳۹۲). ارزیابی کیفیت محیط مسکونی روستاهای ادغام شده در شهر سنندج مورد : روستاهای حسن آباد و نایسر ، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی. ۲ (۳)، ۵۶-۳۹
- <http://serd.khu.ac.ir/article-1-1743-fa.html>
- گراوند، ل. (۱۳۹۵). مقایسه تطبیقی رضایتمندی از محیط مسکونی در انواع بافت شهری (نمونه موردی: شهر اردبیل)، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه محقق اردبیلی، استاد راهنما، دکتر محمد حسن یزدانی
- ملکی، س؛ آریان کیا، م؛ باددست، ب. (۱۳۹۷). سنجش و ارزیابی مؤلفه های اثرگذار بر رضایتمندی ساکنین مجتمع های مسکونی از کیفیت مسکن تحت تصرف (مطالعه موردی: منطقه ۲ شهرداری گرگان)، فصلنامه چشم انداز زاگرس. ۳۸ (۱۰)، ۷۳-۹۱. <https://sanad.iau.ir/Journal/zagros/Article/937847>
- لشکری، ا، خلج، م. (۱۳۹۳). سنجش کیفیت محیط شهری با رویکرد مکان محور، انتشارات گنج هنر.
- یاران، ع؛ بهرو، ح. (۱۳۹۳). بررسی تأثیر فضای سبز بر میزان رضایتمندی ساکنان مجتمع های بلند مرتبه مسکونی، معماری و شهرسازی آرمان شهر، ۹ (۱۷)، ۱۵۱-۱۶۲. https://www.armanshahrjournal.com/article_44613.html
- Baer, W. C. 2014. Using Housing Quality to Track Change in the Standard of Living and Poverty for Seventeenth-Century London. Historical Methods: A Journal of Quantitative and Interdisciplinary History, 47(1), 1-18. <https://doi.org/10.1080/01615440.2013.800801>
- Chen, Li, Zhang, Wenzhong, Yang, Yizhao, Yu, Jianhui, .2013. Disparities in residential environment and satisfaction among urban residents in Dalian, China, Journal of Habitat International, 34 (2010) 100-108. <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2013.03.002>

Huang, Z, Du, X .2015, “Assessment and determinants of residential satisfaction with public housing in Hangzhou”, China, Habitat International, 47 218-230. <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2015.01.025>

Lee, E. Park, N .2017. Housing Satisfaction and Quality of Life among Temporary residents in the United States. *Housing and Society*, 37 (1). 43-67. DOI:10.1080/08882746.2010.11430580

Lee, Y.J. 2008. Subjective quality of life measurement in Taipei, *Building and Environmental*, 43 (7). <https://doi.org/10.1016/j.buildenv.2006.11.023>

Mohit, M.A, 2009, Assessment of Residential Satisfaction with Low Cost Housing Provided by Selangor Zakat Board in Malasia, the 4th Australian Housing Researchers Conference, 5th7thAugust. Sydney, Australia.

Tucker, R., Abass, Z .2018 .Residential satisfaction in low-density Australian suburbs: The impact of social and physical context on neighborhood contentment. *Journal of Environmental Psychology*. 56: 36-45. doi: 10.1016/j.jenvp.2018.02.005.

Teck-Hong.T, 2012, Housing satisfaction in medium-and hing-cost housing: The case of Greater Kuala Lumpur, *Habitat International*, Vol.36, No 1, pp 108-116. DOI:10.1016/j.habitatint.2011.06.003

Warnock, V. C., & Warnock, F. E.2008. Markets and housing finance. *Journal of Housing Economics*, 17, 3, 239 -251. <https://doi.org/10.1177/002795011423000103>.